

XI. SPIRÁLA MLČENÍ

Elisabeth Noelle - Neumannová ředitelka centra pro Výzkum veřejného mínění Allenssbachu a profesorka na universitě v Mainzu. (*Zpět k teorii silných účinků, 1972*).

Její koncepce vstupuje do etapy silných mediálních účinků. Neumannová tvrdí, že pochybnosti o silných mediálních účincích byly dány **metodologickým omezením** většiny klasických výzkumů zaměřených na vliv masových médií.

Koncepce **Spirály mlčení** vychází ze známého, historicky ověřeného zjištění, že **společnost trestá své nepřizpůsobivé za jejich neochotu sdílet většinové, dominantní hodnoty, normy a postoje.**

Téma se de facto objevilo již ve výzkumu „People’s Choice“.

■ Neumanová říká, že pro povahu masové komunikace jsou určující tři následující charakteristiky:

a/ kumulativnost - vytváření jednotlivých sdělení na základě nabalování dílčích událostí podle představy o jejich potenciálně spojitě povaze a vytváření kontinuálního pojetí dějin

b/ všudypřítomnost - není oblast, které by se dnes média vyhýbala

c/ konsonantnost - shoda při produkci základních témat či rámců komunikačního sdělení resp. produkcí unifikovaného obrazu daného tématu či události bez ohledu na různé typy médií. Tento efekt shody omezuje působení selektivních mechanismů a brání možnosti vybrat si jiné sdělení.

B. PSYCHOLOGICKO - ANTROPOLOGICKÉ KOŘENY TEORIE SPIRÁLY MLČENÍ

- Neumanová vychází z toho, že společnost užívá k udržení sociální integrity takové tlaky či sociální mechanismy jako je **ostrakizace, sociální exkluze, zesměšnění či sociální izolace.**
- Pokud se jedinec chce vyhnout izolaci musí **přijmout způsoby chování, normy, hodnoty, které jsou obecně akceptovány.**

- Lidský život je v tomto smyslu **permanentním monitorováním situace na tomto poli.**
- Neumannová hovoří o tom, že každý jedinec disponuje jakýmsi **kvázi-statistickým orgánem,** díky kterému je schopen vnímat **proměny veřejného mínění, aniž by ovšem byl schopen detailněji je kvantifikovat či vysvětlit.**

- **Stav veřejného mínění odhadují jedinci na základě:**

1/ pozorování **mezosobních interakcí**

2/ na základě sledování **masových médií**, které poskytují informace o distribuci veřejného mínění ve vztahu k jednotlivým problémům

- **Strach z izolace** je podle Neumannové klíčovou hodnotou. Funguje jako antropologická konstanta výrazně ovlivňující náš životní **pocit bezpečí - ontologickou jistotu.**

- Empiricky inspiroval Noellovou výzkum **Solomona Ashe:**

EXPERIMENT: (Solomon Ash, 1952)

DESIGN VÝZKUMU

- Ash testoval jak budou respondenti ochotni korigovat svůj odhad na základě vlivu ostatních.

EXPERIMENTÁLNÍ ÚKOL:

- Vybrané desetičlenné skupiny měli posuzovat, *která ze tří uvedených čar odpovídá jedné vybrané.*

REALIZACE:

Členové experimentální skupiny jeden po druhém přistupovali k uvedeným vzorkům a označovali identické čáry.

Každý odhad se opakoval 12 krát.

První dvě kola všichni naprosto správně odhadovali velikost.

Po dvou kolech začali asistenti, kteří byli členy skupiny označovat za stejně dlouhou evidentně kratší čáru.

- **Z deseti řádných členu skupiny postupně šest opustilo svůj původní správný hodnocení.**
- **Pouze dva si stáli na svém** (správném hodnocení).
- Další dva jednou nebo dvakrát zaváhali, ale jinak drželi správný hodnocení.
- **Zbývajících šest se zcela přizpůsobilo tlaku většiny.**
- **Většina lidí se spojuje s názorem většiny byť by její názor byl mylný. To potvrzuje Tocquevillův názor, že:**

HROZBA Z IZOLACE JE SILNĚJŠÍ NEŽ HROZBA OMYLU.

■ S cílem vyhnout se možné sociální izolaci vykonáváme podle Noellové **stovky drobných pozorování**, zaznamenáváme stovky signálů o tom, zda jsme **obklopeni sympatií** či naopak zda jsme **odmítáni**.

■ Noellová odtud vyvozuje, že pro **formování veřejného mínění** je **klíčové rozdělení na ty:**

A/ KDO MLUVÍ

B/ A TY, KDO MLČÍ

- **Vyšší „hlasitost“** jedné skupiny, která nemusí být zpočátku výrazně početnější vede k **opanování veřejného prostoru jedním názorem a ke spuštění mechanismu komunikační či názorové spirály.**
- **Hlasitější názor dále posiluje a méně viditelný či slyšitelný dále ztrácí**

- V případě kontroverzních témat sílí ti, jejichž názor se jeví být dominantně sdílen, zatímco ti, jejichž názor tuto charakteristiku postrádá postupně umlkají.
- Ti, co se cítí silnější projevují se hlasitěji a jsou tudíž viditelnější a opticky silnější.

- **Masová média ovlivňují proces spirály třemi způsoby:**
- 1/ formují povědomí o tom, **které názory jsou dominantní**
- 2/ formují povědomí, **která témata a názory jsou na vzestupu**
- 3/ informují o tom, **které názory člověk může prezentovat, aniž by se vystavoval hrozbě izolace**

A. HISTORICKÉ SOUVISLOSTI

- Idea „spirály mlčení“ se rodí v roce **1965**, kdy na podzim vrcholila volební kampaň.
- Noellová vedla jeden z výzkumných týmů, který v průběhu této kampaně měřil **volební preference politických stran**.
- Celý poslední rok měly obě dominantní strany CDU/CSU a SPD velmi podobné výsledky. Rozdíl mezi nimi byl velmi malý.

- Při vlastních volbách však došlo k tomu, že **rozdíl narostl na více než deset procent ve prospěch SPD (SPD - 49,5, CDU/CSU - 38,5).**
- Ještě v srpnu činil rozdíl mezi oběma stranami 2.5%. **Mezi srpnem a říjnem došlo tedy k nárůstu rozdílu o 8%.**
- Noellová si položila otázku, co mohlo vézt k tak **razantní změně, takovému nárůstu preferencí pro SPD.**

C. INTERPRETACE VOLEBNÍCH VÝSLEDKŮ

(parlamentní volby - 1965)

- Nabízí se zde Lazarsfeldova teorie tzv. „**band wagon effect**“ (poslední vagón při volebních kampaních, ve kterém měla své místo kapela - kam se dalo naskočit ještě za rozjezdu) či „**last minute swing**“ (volba v poslední minutě).
- Per analogiam – jakoby voliči v posledních třech měsících naskočili do onoho vozu s kapelou, který vezl SPD.

- Noellová ovšem ve své koncepci polemizuje s názorem P. F. Lazarsfelda, který tvrdí, že **lidé chtějí být vždy na straně vítěze**, jelikož s ním spojují představu určitého zisku, odmítá tak princip „band wagon effect“.
- Noellová tvrdí, že **většina lidí nemá ambice získat úřad či moc**, kterou může vítěz poskytnout.
- Říká, že je zde ve hře jiný fenomén, a to snaha **VYHNOUT SE IZOLACI, KTERÁ JE SPOLEČNÁ VŠEM.**

D. VOLEBNÍ TEST

- Noellová se pokusila prokázat svou tezi tím, že konfrontovala voličské preference zjišťované standardní otázkou „které politické straně byste dali hlas, kdyby byly zítra volby?“ otázkou
- *„KDO PODLE VAŠEHO NÁZORU VYHRAJE PARLAMENTNÍ VOLBY?“*
- **Jak ukazuje vývoj očekávání u této druhé otázky objevuje se zde trend naznačující, že někteří (váhaví) voliči v závěru naskočí do vagónu SPD.**
- To je základní ilustrace principu spirály mlčení.

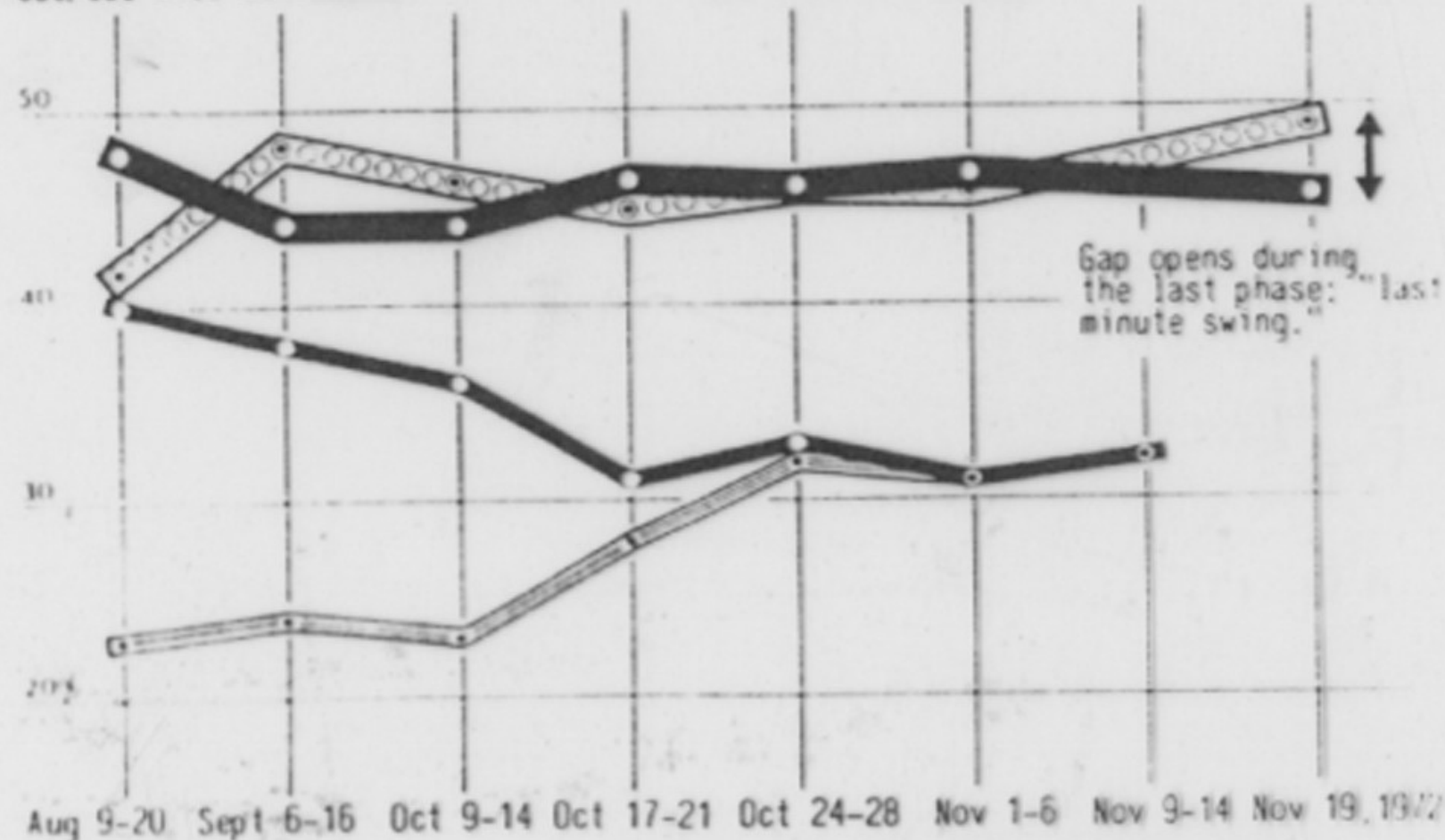
The Phenomenon of 1965 Repeats Itself in 1972

While voting intentions remain constant--a neck-and-neck race between the CDU/CSU and the SPD--the climate of opinion changes: expectation of a win declines for the CDU/CSU while it increases for the SPD. Finally, there is the bandwagon effect in the direction of the growing expectation of winning.

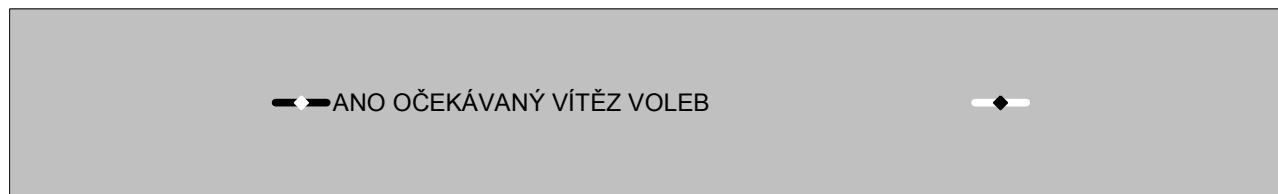
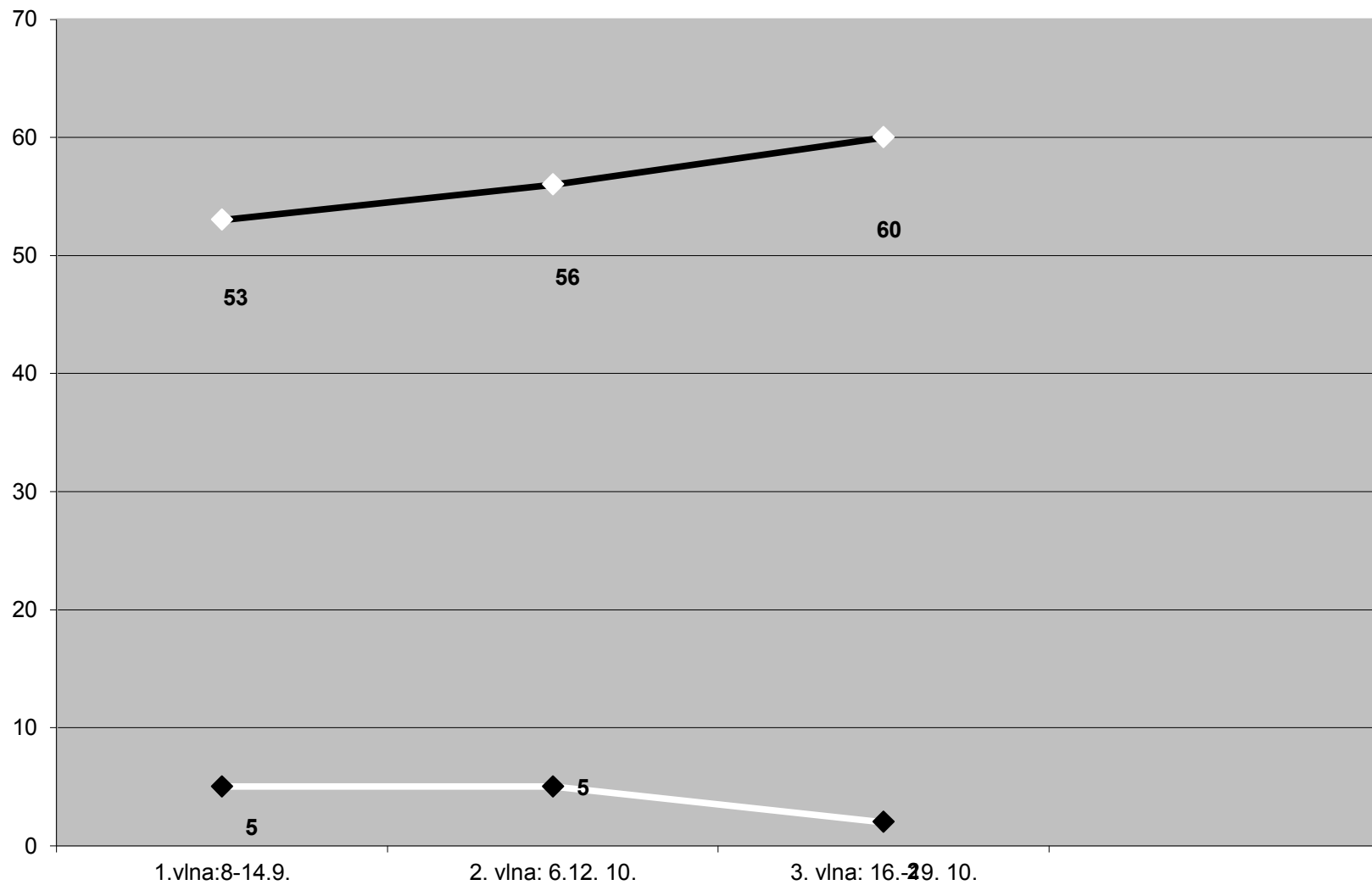
Voting intention: CDU/CSU SPD

Expectation: Who will win the election?

CDU/CSU will win SPD will win

- Podle Noellové bylo přesvědčivé vítězství dáno právě tímto fenoménem. **Šlo o vládní stranu a přimknutí k ní bylo mnohem snadnější.**
- Jinými slovy, **sympatizanti obou stran mohou být početně velmi blízko, ale mohou se lišit svou energií, svou hlasitostí projevu - tj. například nošení stranických odznaků, mediálně vděčné performace – rituální výzva na souboj inscenovaná před kamerami) apod.**

- Síla obou stran je navíc nerozhodnutými percipována defacto jen na základě několika parciálních, vzhledem k síle strany irelevantních, většinou mediálních „detailů“.
- „Méně hlasití“ postupně méně komunikují svůj názor a tím nabývají více dojem o vlastním vyloučení a více pochybují o správnosti vlastní percepce problému, o správnosti vlastního soudu a tudíž komunikují ještě méně.
- Rozhodujícím důvodem pro toto mlčení je **strach z izolace.**

- Tak se rodí představa o reálnosti převahy jedněch nad druhými, která má tvar spirály, jejíž průběh indikuje oslabování názoru jedné strany.
- Neumanová de facto tvrdí, že ochota lidí hovořit o nějakém problému je silně determinována veřejným klimatem či společenskou atmosférou, která se daného tématu dotýká.
- Pokud je individuum držitelem názoru, který většina nepodporuje, umlká.

E. HISTORICKÉ ANALOGIE

- Příklad mechanismu „spirály“ ilustroval de facto již Tocqueville, když popisoval úpadek církve v polovině 18 st.
- Za hlavní faktor tohoto úpadku bylo podle něho postupné „odmlčování se.“
- Tocqueville píše, že ti, co si podrželi víru v církvi začali mít strach, zda by je taková veřejná deklaráce nevedla k izolaci.

- V roce 1972 Noellová celý výzkum opakovala a podařilo se jí identifikovat skupinu lidí, kteří se cítí relativně izolovaní a prokázala u nich silnou inklinaci podléhat fenoménu poslední minuty. Šlo o jedince:

a/ s nižším sebevědomím

b/ méně zaujaté politikou.

**C/ TĚMTO LIDEM NEŠLO O TO BÝT U MOCI,
ALE O TO BÝT S VĚTŠINOU.**

- Když lidé cítí, že se od nich ostatní odvracejí jsou mnohem manipulovatelnější.
- Strach z izolace je silou, která dává spirálu mlčení do pohybu.
- V případě, že náš názor nemá šanci na širokou akceptaci a zároveň se nám nechce jej opustit zbývá druhá možnost - zmlknout.

KRITIKA

- **Téma, které nechává teorie spirály nezodpovězené se týká otázky „jak začít znovu“?**
- **Nabízí se možnost, že ti, kteří sdílí většinový názor pomalu ztrácejí sílu hájit jej neb se již ne setkávají se silným odporem.**